

Vážení a milí čtenáři,

podle mého názoru je hlavním posláním časopisu *Paměť a dějiny* přinášet nezkreslené, objektivní a zároveň objevné a zajímavé informace o naší nedávné historii. Občas však nastane drobný problém s tím, že o ní není úplně příjemné číst, což platí zejména pro texty zabývající se vlastními selháními, protože selhání cizí neseme mnohem lépe.

V nejnovějším čísle naší revue se prolíná historie protektorátní s historií těsně poválečnou, na jejíž průběh měla doba nacistické okupace značný vliv. Mluvím o čase, kdy se v důsledku šesti let okupace a decimace nejen českých elit, ale i ničení životů těch, jimž říkáme trochu nadneseně obyčejní lidé, podařilo společnosti vštípit názor, že lidský život vlastně nemá žádnou cenu a že kolektivní vina je jediným správným řešením budoucnosti.

Osobně nemám rád, když se události například roku 1942 a události léta 1945 posuzují odděleně, protože na sebe navazují, a 8. květen 1945 je pouze symbolickou dělicí čarou, která sice změnila aktéry násilí, ale nenavrátila do běžného života humanismus, velkorysost a odpuštění.

Při četbě studie Vlastislava Janíka o jedné z mnoha rodin, které podporovaly parašutisty připravující útok na zastupujícího říšského protektora a jednoho z architektů takzvaného konečného řešení Reinharda Heydricha, o rodině Václava Růty, jejíž členové byli za svoji pomoc popraveni, nebo při četbě studie Pavla Kmocha, která vyvrací či uvádí na pravou míru řadu mýtů a tradovaných omylů o posledním boji sedmi statečných při obraně kostela sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici a rekonstruuje prakticky každý okamžik tohoto velkého příběhu českých dějin, můžeme pochopit, že v době protektorátu mohli obyčejní lidé zasáhnout do velkých dějin a velké dějiny mohly zasáhnout je. Uvědomujeme si, že bylo normální pomoci své zemi, aniž za to byly požadovány jakékoliv výhody, a dokonce pomoci s vědomím hrozící vlastní zkázy.

Při četbě studie Petra Klinovského o dozorcích v táboře v Letech u Písku nebo studie Pavla Zemana

Slib mlčenlivosti o zabíjení s podtitulem Čestí Němci ve službách Obecně prospěšné nadace pro ústavní péči, tedy o podílu českých Němců na zabíjení nejen Židů, ale také duševně nemocných, se jistě budete mít možnost zamyslet nad tím, jak totalitní moc velmi snadno do-

káže, pokud najde ochotné vykonavatele – a zatím je vždy našla – vyrobit z lidí, kteří takzvaně dělají svoji práci, v podstatě vrahy. V obou případech je samozřejmě nutné, aby dotčení spolupracovali s mocí, a v článcích se dozvíte, nakolik těsná tato spolupráce byla.

Skutečnost, že během zlomu historických epoch dochází k erupci násilí, je nesporná. To, že k podobnému výbuchu došlo i na území dnešní České republiky těsně po 8. květnu 1945 a často ho nepřežili lidé, kteří měli s nacistickým režimem málo společného, dokazuje příspěvek Jiřího Plachého popisující exhumaci hrobu Němců popravených lokálními ozbrojenci bezprostředně po válce. Autor jakožto přímý účastník exhumace podává zajímavé svědectví a odkrývá také pozadí této události. Z celého čísla je patrné, že totalitní režimy ohýbají a ničí životy nejen svých odpůrců, ale i svých poskoků.

Na prahu léta vám přeji mnoho chuti do čtení, které možná nebude vždy příjemné, ale jistě bude poučné.

Jiří Padevět